

بازتعریف معماری آرت دکو در غرب؛ با ارزیابی سه نمونه موردی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۱/۲۰

کد مقاله: ۹۵۸۱۱

دیانا کریمی^{۱*}، زهرا راستگو^۲، فریما ادسو^۳، مانی رهروانی^۴

چکیده

معماری و ساختمان‌سازی تأثیر بسزایی در گذشته، حال و آینده بشر و محیط اطراف آن داشته است. از آنجایی که معماری سهم زیادی در جلوه‌های بصری شهرها دارد پس تزئینات و نمای آن نیز از نکات قابل بحث است. از سوی دیگر شرایط پس از جنگ جهانی اول و پیشرفت در صنعت سبب شده بود که نگاه ستایش‌آمیز به صنعت نیز افزایش پیدا کند. فضای خشک و بی روح صنعت سبب ایجاد چالش شد که چگونه هنر و تزئینات می‌تواند به صنعت روح ببخشد. در اواخر سال ۱۹۲۵ میلادی نمایشگاه بین‌المللی هنرهای دکوراتیو و صنعت مدرن پاریس با هدف تلفیق هنر و صنعت شکل گرفت و آرت دکو را به وجود آورد. آرت دکو یا هنر تزئینی سعی داشت با ایجاد پیوندی میان صنعت و هنر، فضای سرد میان آنها را مرتفع کند. اینکه سبک آرت دکو که بسیار حائز اهمیت بوده و در دهه‌های اخیر آثاری فاخر از آن در کشور دیده می‌شود؛ دارای چه ویژگی‌هایی در کالبد است، از مجهولات اصلی این تحقیق می‌باشد. این پژوهش برآن است تا با روش کیفی و رویکرد توصیفی-تحلیلی به استخراج شاخصه‌های آرت دکو و تأثیر آن بر روی معماری و کالبد و ارزیابی چند بنای شاخص آن پاسخ دهد. نتایج بدست آمده نشان دهنده این است که سبک آرت دکو توانست با تزئینات منحصر به فرد، بناهای خاص پلکانی و زیگراگ گونه‌اش در دوران خود تغییراتی ایجاد کند، پیوند میان صنعت و هنر تجملاتی را خوبی برقرار کند و روحی دوباره به فضای خشک پس از انقلاب صنعتی ببخشد. تأثیرات این سبک سبب شد که بار دیگر معماری از کالبد سازه‌ای و خشک خود فاصله بگیرد و تبدیل به یک هنر منحصر به فرد شود. آرت دکو تنها یک جنبش هنری نبود بلکه تبدیل به انقلابی در حوزه صنعت و هنر شد.

واژگان کلیدی: معماری، آرت دکو، معماری غرب، کالبد

۱- دانشجوی کارشناسی معماری داخلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز (dianakarimi482@gmail.com)

۲- دانشجوی کارشناسی معماری داخلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

۳- دانشجوی کارشناسی معماری داخلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

۴- دانشجوی کارشناسی معماری داخلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

سبک آرت دکو در دهه ۲۰ و ۳۰ قرن بیستم در اروپا و به خاصه آمریکا طرفداران بیشماری پیدا کرد. و آن را می توان امتداد سبک « هنرنوو » تلقی کرد با این تفاوت که تزئینات در سبک آرت دکو تنها نمادهای گیاهی و طبیعی نبود، بلکه از المانهای صنعتی و ماشین گونه نیز استفاده میشد. آرت دکو در آغاز اهتزاز هنری بود که در فاصله دو جنگ جهانی به اوج رسید. این جنبش اثربخشی عمیقی بر زیبایی شناسی معماری و طراحی صنعتی در زمان خود گذاشت.

این سبک به صورت یک نمایش جدید با نمادهای مصنوعی بود که بین سنت گرایی و آینده نگری قرار داشت. آرت دکو تحت تاثیر کوبیسم، فوتوریسم، اکسپرسیونیسم و دیگر نهضت ها بود (Lampugnani, 1997: 17). این سبک تنها محصور بر معماری نیست بلکه در هنرهای جواهر سازی، صنعت مد و فشن، سینما و ماشین سازی نیز فعالیت داشته است. آرت دکو نگرشی متهورانه، سریع و هیجان انگیز دارد. آرت دکو سبکی که بیشتر در طراحی ساختمان ها، میلمان، جواهرات و تزئینات داخلی به کار گرفته شد. فرم های ساده و الگوهای هندسی و استفاده از مواد و مصالح صنعتی همچون فلز، شیشه و پلاستیک از جمله ویژگی های آرت دکو است. فرهنگ های مختلف، مخصوصا در اروپا قبل از جنگ جهانی اول، روی آرت دکو اثر داشتند. آرت دکو به عنوان پاسخی به تغییرات فراوان فنی و اجتماعی در شروع قرن بود. آرت دکو در انتخاب طرح های خود، ابتدا از الگوهای برگرفته از اعصار تاریخی استفاده میکرد که از این نظر با جنبش پست مدرن شباهت دارد (بانکی زاده، ۱۳۸۳).

به طور کل شاید بتوان آرت دکو را جریانی دانست که به شرایط بین دو جنگ جهانی واکنش نشان داده و آن را در ویژگی های خود بروز داده است به گونه ای که در سبک آرت دکو به غیر مترقبه بودن و سرزندگی همواره دیده میشود و این جنبه را با استفاده از تزئینات آشکار میکند. پرچم دار این جنبش کشور فرانسه بود و بسیاری از هنرمندان مهم این سبک در شهر فرانسه زندگی میکردند برای مثال ژاک امیل روهلمان^۱ یکی از معروف ترین مبل سازهای سبک آرت دکو، ادگار براندت^۲ و ژان دوناند^۳ که با آهن و قفل در این سبک هنرنمایی میکردند و برند کارتیه^۴ که در زمینه جواهر سازی و ساعت سازی همچنان پابرجاست. جنبش آرت دکو تا دهه ۴۰ میلادی ادامه داشت و تمامی جنبه های هنر از ساختمان سازی تا جواهر سازی و طراحی صنعتی را نیز در بر گرفته بود. با اینکه آرت دکو بعد از دهه ۴۰ میلادی کمرنگ شد و سبک های دیگری جایگزین آن شدند اما همچنان این سبک از محبوب ترین سبک ها در طراحی دکوراسیون داخلی باقی ماند. این پژوهش بر آن است که خاستگاه و جایگاه این سبک، عوامل شکل گیری و گسترش آن با توجه به تاثیراتی که جنبش ها و نهضت ها بر روی آن داشتند را مورد شناسایی و تحلیل قرار دهند تا بتوانند پاسخی مناسب در رابطه با سبک آرت دکو در غرب و تاثیرات آن را دریابند.

۲- پیشینه پژوهش

سبک آرت دکو که آغاز خود را از پاریس شروع کرده بود و سپس در آمریکا گسترش یافت، به دلیل جذابیت و تفاوت بصری با سایر سبک ها میتوان گفت در اکثر کشورها حتی خاورمیانه و ایران نیز گسترش یافت. کوتاه بودن بازه زمانی آرت دکو و تاثیر زیاد آن بر جنبش های هنری سبب شد کتب و پژوهش های زیادی در رابطه با تاثیر این سبک بر هنرهای متفاوت مخصوصا هنر معماری نگاشته شود اما با بررسی کتب، پژوهش ها و نگرش های پیرامون موضوع سبک آرت دکو در غرب این نتیجه حاصل میشود که اکثر این پژوهش ها صرفا در خصوص سبک آرت دکو بوده است و بررسی مستقیمی بر این سبک در غرب نشده است. برای مثال در کتاب «معماری معاصر غرب، معماری نوین» که در سال ۱۴۰۲ به تحریر درآمد دکتر وحید قبادیان به مطالعه کلی سبک آرت دکو و چگونگی شکل گیری آن پرداخته و در ادامه چند نمونه موردی را بررسی کرده اند (قبادیان، ۱۴۰۲). یا جواد ایرجی در مقاله معماری آرت دکو، سال ۱۳۸۷ به بررسی معماری آرت دکو و میزان حائز اهمیت بودن تزئینات در فضای بی روح ساختمان می پردازد (جواد ایرجی، ۱۳۸۷). از آنجایی که آرت دکو در ایران نیز بسیار رواج داشته و یکی از مهم ترین سبک ها در دوره پهلوی نیز بوده؛ رقیه صفریان و شروین طیبی در پژوهشی تاثیر جنبش آرت دکو را بر بناهای آموزشی دوره پهلوی بررسی کرده اند (صفریان، ۱۳۹۵). در کتاب طراحی، دکوراسیون و جزئیات معماری آرت دکو از دهه بیست و سی که توسط پاتریشا بایر نگاشته شده در خصوص تاثیرات جنبش های سیاسی و اجتماعی بر معماری و سبک آرت دکو صحبت شده و این سبک را در دو دهه ۲۰ و ۳۰ میلادی بررسی و نمونه موردی های آن در سراسر جهان در این بازه زمانی تحلیل کرده است (پاتریشا بایر، ۱۹۹۲). در اکثر این مقالات به طور مشخص این سبک در غرب بررسی نشده و صرفا سبک آرت دکو و مشخصه های آن را مورد پژوهش قرار داده اند و در رابطه با تاثیر این سبک بر معماری و جنبش هنری غرب و شاخصه های آن اشاره ای نشده است.

1 Jacques-Emile Ruhlmann
2 Edgar Brandt
3 Jean Dunand
4 Cartier

۳- روش پژوهش

باتوجه به جهت‌گیری این پژوهش و رویکرد تحلیلی آن نسبت به سبک آرت‌دکو در غرب، پس از بررسی و تحلیل این سبک و عنوان شاخصه‌های آن، تاثیر آن در غرب و نهضت‌ها بر آرت‌دکو و در پایان، بررسی نمونه موردی‌های سبک آرت‌دکو در غرب باتوجه به رویکردی که در این مقاله صورت گرفته است؛ روش تحقیق کیفی (مجموعه فعالیت‌هایی چون مشاهده، مصاحبه، شرکت گسترده در فعالیت‌های پژوهشی که هرکدام به نحوی محقق را در کسب اطلاعات دسته‌اول درباره موضوع تحقیق یاری می‌دهد) می‌باشد و ویژگی‌های روش تحقیق توصیفی-تحلیلی (که با هدف‌ها و مفروضات شروع می‌شود، دو یا چند فرآیند را در قیاس با یکدیگر قرار می‌دهد و در نهایت راه صحیح عمل را نشان می‌دهد) را به خود می‌گیرد و شرح ابزارهای روش پژوهش جمع‌آوری داده‌ها به روش کتابخانه‌ای است؛ زیرا اطلاعات مربوط به این سبک و نحوه چگونگی شکل‌گیری این سبک و گسترش آن در جنبش‌های هنری از این روش استخراج می‌شود، همچنین استفاده از متون، مقاله‌ها و اسناد مربوط به آن دوره نیز به این روش صورت گرفته است.

۴- مبانی نظری

۱-۱- تاریخچه پیدایش سبک آرت‌دکو

پس از پایان جنگ جهانی اول و پیشرفت چشمگیر صنعت، کشورهای پیشرو در تکنولوژی و قدرتمند سعی بر تغییر چهره کشورهای خود داشتند. از آثار عمرانی این تغییر آغاز ساخت برج‌های آسمان‌خراش با سازه‌های فولادین بود. این شرایط و پیشرفت در صنعت سبب به وجود آمدن دوگانگی دیدگاه بین هنر و صنعت شد. در سال ۱۹۲۵ نمایشگاهی در پاریس به نام هنر تزئینات و صنعت برگزار شد که هدف آن آشتی بین هنر و صنعت بود. این نمایشگاه باعث پیدایش سبکی به نام هنر تزئینات که در دهه بیست و سی قرن بیستم در اروپا و آمریکا طرفداران بسیاری پیدا کرد (قبادیان، ۱۳۹۳). این سبک در پاریس آغاز شد اما به شدت گسترش یافت و در اواخر ۱۹۲۰ و اوایل ۱۹۳۰ در آسمان‌خراش‌های نیویورک نمود پیدا کرد. هنرمندانی که در این سبک کار میکردند تا سال ۱۹۶۰ به عنوان یک گروه ناشناخته بودند. در اوایل، جنبش آرت‌دکو را به عنوان یک حرکت در جنبه نوین‌گرایی (مدرنیسم) میشناختند که تحت تاثیر هنرهای سنتی ممالک دیگر مثل کشورهای آفریقایی، مصر یا مکزیک بود. آرت‌دکو تا حدی وام‌دار سبک آرت‌نوو است. شمار زیادی از هنرمندان، نویسندگان و موسیقی‌دانان آمریکایی بعد از جنگ به پاریس رفتند و رویکرد نویینی را با خلاقیت هنری خود به ارمغان بردند. هنرمندان فرانسوی هم که هنر خود را بر سنتی ریشه‌دار استوار کرده بودند تاثیراتی از روح بداهه‌آفرینی آمریکایی برگرفتند (نسترن محمدی، ۱۳۹۶). سبک آرت‌دکو شیوه‌ای هنری-تزئینی بود که بین دو جنگ جهانی شکل گرفت و تاثیری مستقیم بر معماری و هنر داشت.

۲-۴- تاثیر نهضت‌های هنری بر سبک آرت‌دکو

پاریس شهری باتجملات و باشکوه است، فرانسویان در طول تاریخ نه تنها سلیقه و طبع ظریف خود را در هر عصر حفظ کردند، بلکه این ویژگی را در شکل‌های فرهنگی همچون آرت‌دکو به جهانیان معرفی کردند. آرت‌دکو سبکی است که غالباً در هنرهای تزئینی به‌کار رفته است. تلفیقی از مدرنیسم اروپایی، الهام گرفته از کوبیسم با فرم‌ها و خطوط نرم و یا ممتد افقی، فرم‌های تکراری ماشینی، تصاویری غریب و زیبا از آمریکای مرکزی (پیش از کشف آن توسط اروپاییان) و اشکال زیگزاگ‌گونه قبیله سرخپوستی ناواهو^۲ و همچنین عشق به رنگ‌های براق و پر زرق و برق و مصالحی مانند پلاستیک، آلومینیوم و فولاد ضد زنگ همراه با چوب و سنگ‌های باشکوه و مجلل بود. اگرچه آرت‌دکو از نهضت هنرنوو حاصل شد ولی اشکال منقطع، نمادها، جزئیات تک و منفرد، حالت تندیس‌گونه و احساس مصنوعی بودن در آن نمودی بارز دارد (Trachtenberg, 1986, 556).

همانطور که در متون فوق ذکر شد آرت‌دکو تحت‌تاثیر کوبیسم^۳، فوتوریسم^۴، اکسپرسیونیسم^۵ و دیگر نهضت‌ها بود (Lampugnami, 1997: 17). در جنبش هنری کوبیسم از منظر معماری چند تلاقی مهم و مشترک ایجاد میگردد: وجه شکل، ابهام فضایی، شفافیت و کثرت (Eve blau, 2002). آرت‌دکو برداشتی آزاد از هنرنوین بود اما تحت تاثیر کوبیسم، ساختارگرایی و هنرپیشرو، خطوط منحنی ویژه هنرنوین جای خود را به سبک‌های انتزاعی، خطوط منحنی زیگزاگ و حالت آیرودینامیکی داد (بانکی زاده، ۱۳۸۳). آرت‌دکو اشکال صنعتی، کنتراست بالا و جلوه‌های تزئینی خود را از جنبش فوتوریسم تقلید کرده بود

- 1 Modernisme
- 2 Navajo
- 3 Cubisme
- 4 Futurisme
- 5 Expressionnisme

(Yvette Mulder, 2016). بنیان و پدید آوردندگان جنبش فوتوریسم، خواستار جهانی بودند که یکسره خود را با شرایط جدید به وجود آمده در اثر انقلاب صنعتی و ظهور تکنولوژی جدید تطبیق دهد و آنچه را که مربوط به گذشته و جهان قبل از صنعت مدرن است، به بوته فراموشی و یا به عبارتی به زباله‌دان تاریخ بسپرد (قبادیان، ۱۳۹۳).

معماری اکسپرسیونیسم منحنی‌ها، فرم‌های روان و سطوح منعکس کننده نور، مانند شیشه را در برمیگیرد، آرت دکو از این خصوصیات نیز استفاده میکند و تحت تاثیر خصوصیات اکسپرسیونیسم از خطوط روان و متریکال شفاف استفاده میکند.

۳-۴- ویژگی های سبک آرت دکو

سبک آرت دکو در دوره خود، یکی از مهم‌ترین مشخصه‌های بصری به حساب می‌آید این سبک با ایجاد پیوندی میان گذشته و آینده فاصله میان تقارن‌گرایی سبک کلاسیک و ساده‌نگری سبک مدرن را کم‌رنگ کرد.

در این سبک تزئینات از رکن‌های اصلی به حساب می‌آید. فرم‌های هندسی ساده شده، نگاره‌های طبیعت، نمادهایی از ماشین، سرعت و توصیف‌های تمثیلی و استعاری، داشتن سقف هموار، چارچوب فلزی پنجره‌ها، علامت‌ها یا مارک‌هایی با شکل‌های مخصوص و تزئین شده برخی از ویژگی‌های سبک آرت دکو در معماری داخلی بناها می‌باشد (ایرجی، ۱۳۸۷). در ساختمان‌های کوتاه مرتبه این سبک، تاکید بر خطوط افقی ممتد (استریم لاین^۱) و در مواردی، احداث یک برج مرتفع در میان ساختمان بود. بالای برج غالباً به صورت پله ای طراحی می‌شد. تزئینات جذاب و براق با استفاده از خطوط انحنا دار و نرم و یا خطوط زیگراگ مانند و به کارگیری رنگ‌های روشن و اولیه و لامپ‌های نئون از ویژگی های این سبک محسوب می‌شد (قبادیان، ۱۳۹۲) (شکل ۱). سبک آرت دکو برای ساختمان‌های بلندمرتبه نیز مورد توجه بود. در ساختمان‌های بلندمرتبه، تاکید بر خطوط عمودی بوده است (کرتیس، ۱۳۸۲). در سبک آرت دکو، از فرم‌های زیگراگ، پله ای، دایره آفتاب و قوس‌های بلند نیز زیاد استفاده می‌کردند (شکل ۲). دیواره‌های داخلی بناهای آرت دکو و گاه سقف آن‌ها دارای نقوش هندسی یا گلدار بوده و راه‌پله‌ها خوش‌قواره و نرده‌ها عموماً فلزی بوده اند (شکل ۳). یکی از رایج‌ترین مصالح به‌کاررفته در این سبک موزائیک مرمرات که از کنارهم چیدن سنگ‌های رنگی و جلابخشیدن به سطح آن، به دست می‌آید. همچنین مرمر و کاشی نیز به‌صورت گسترده در کف بنا به کار می‌رود (ایرجی، ۱۳۸۷).

شکل ۳- ساختمان جنرال الکتریک^۳، نیویورک منهن (ماخذ: Pinterest)

شکل ۲- لابی ساختمان بریل^۲، آمریکا (ماخذ: Pinterest)

شکل ۱- ساختمان رادیو سیتی، نیویورک منهن (ماخذ: Pinterest)

۴-۴- شاخصه های سبک آرت دکو

آرت دکو با بازنمایی فرآیند مدرن‌سازی منظر شهری، متعادل‌سازی عناصر گذشته با پیکربندی‌های هندسی جدید و ارجاعات زینتی نقش مهمی را در تاریخ به عهده گرفت. ویژگی‌های سبک آرت دکو به شرح زیر است (قبادیان، ۱۳۹۳):

۱. فرم‌ها و ترکیبات حجمی جدید
۲. استفاده از مصالح و فناوری مدرن
۳. به کارگیری پلان‌ها و نماهای متقارن و غیرمتقارن
۴. استفاده از خطوط مستقیم، استریم لاین و یا زیگراگ
۵. طرح برج‌های مرتفع به صورت پلکانی
۶. تزئینات نوظهور، با اشکال صنعتی، اجرا با سنگ، آجر و فلز
۷. نرده‌های فلزی با اشکال نوظهور صنعتی
۸. نماهای سنگی، آجری و سیمانی، فلزی
۹. نورپردازی با لامپ نئون
۱۰. بام‌های مسطح و یا پله‌ای

1 Streamline

2 Brill

3 General Electric Building

۵- نمونه موردی سبک آرت دکو در غرب

۵-۱- ساختمان کرایسلر

ساختمان کرایسلر^۱ یکی از مکان‌های دیدنی منتهن به معماری ویلیام ون آلن^۲ (۱۹۲۸-۱۹۳۲) است. از ویژگی‌های آسمان خراش‌ها میتوان به سازه‌های فولادی با استحکام بالا، آسانسور ایمن و دسترسی آنها به مترو و حمل و نقل عمومی اشاره کرد که ساختمان کرایسلر با امنیتی بالا و آسانسوری ایمن در یکی از شلوغ‌ترین مناطق نیویورک واقع شده‌است.

این ساختمان با قوس‌های ضدزنگ فولادی و پنجره‌های مثلثی شکل در نمای پلکانی بالای ساختمان با ارتفاع ۷۷ طبقه خودنمایی میکند اما زیبایی درخشان آن، بخشی تزئینی و بخشی نقش تبلیغاتی دارد و به‌عنوان برجی اداری کاربرد دارد. نمای آجری و سفید با تزئینات پر زرق و برق خاکستری برجسته شده است. مجسمه‌های مدرن به شکل سرعقاب به جنس کروم و نیکل فولادی در طبقه ۵۹ ام، و در طبقه ۳۱ ام صفحه‌های فلزی در مرکز چرخ ماشین همراه با آجر رنگی طراحی شده است. (پاتریشا بایر، ۱۹۹۲)

در نمای این ساختمان مجسمه‌های گارگویل مانند از جنس فولاد دیده میشود که نمونه این مجسمه‌ها را میتوان در اتوموبیل‌های کرایسلر نیز مشاهده کرد. برای سهل کردن جابه‌جایی و نصب تزئینات، در طبقات ۶۵ و ۶۶ این ساختمان کارگاه‌هایی تعبیه شده‌است. در این کارگاه‌ها، زیورآلات فلزی و تزئینات فلزی مربوط به نمای ساختمان را اندازه‌گیری و ساخته میشود (شکل ۴).

نمودار ۱: شاخصه های معماری آرت دکو

پنجره های مثلثی شکل

نمای پلکانی

مجسمه های سرعقاب

مجسمه های گارگویل

نمای چرخ ماشین

قوس های فولادی

شکل ۴- ساختمان کرایسلر، نیویورک، منتهن (ماخذ: Pinterest)

۵-۲- امپایراستیت

سبک آرت دکو شاهکارهایی بینظیری را در معماری جای گذاشت. برجی پلکانی، قدرتمند اما ظریف، با تزئیناتی چشمگیر که جدا از معماری، مجسمه سازی را نیز به چالش میکشد. امپایراستیت برجی شناخته شده در سبک آرت دکو که با ارتفاع ۳۸۱ متر در منتهن خودنمایی میکند و یکی از بلندمرتبه ترین برج‌های جهان است. امپایراستیت توسط لمب^۳ و هارمون^۴ ساخته شد این برج با مصالح سنگ آهک و گرانیت آلومینیوم و نیکل در ۱۰۲ طبقه ساخته شد. ساختمان پلکانی و زیبا، مجسمه‌های عقاب برفراز ورودی، اسپیندل‌های ریخته‌گری فلزی مانند چهاربال که به دکل آلومینیومی در اوج آن چسبیده اند و سرستون‌هایی پرماند در بالای ستون‌های سطح پایین‌تر، امپایراستیت را به بیش از یک نماد از نیویورک تبدیل کرده است (پاتریشا بایر، ۱۹۹۲) (شکل ۵ و

1 Chrysler
2 William Van Alen
3 Lamb
4 Harmon

شکل ۶). برج امپایراستیت اولین ساختمان در جهان بود که بیش از صد طبقه ارتفاع داشته است، اگرچه تنها تا طبقه ۸۶ قابل استفاده می‌باشد. از اولین طبقه تا ۸۶ امین طبقه این برج کاربری اداری-تجاری دارد و در نهایت در طبقه ۸۶ امپایراستیت، رصدخانه وجود دارد. امپایراستیت به دلیل زمین بزرگ و پایه‌های نسبتاً کوتاه‌اش دارای توده‌ای متقارن است. این ساختمان از سه بخش پایه، شفت و سرستون تشکیل شده است (Donald Reynolds, 1999).

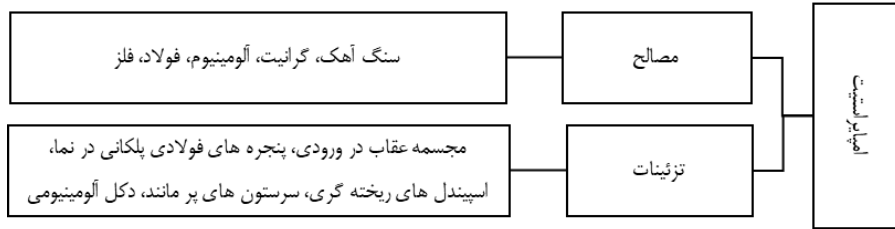

شکل ۶- برج امپایراستیت و کرایسلر،
منهتن (ماخذ: Pinterest)

شکل ۵- ساختمان امپایراستیت
(ماخذ: Pinterest)

تزیینات نمای این ساختمان عمدتاً به صورت هندسی می‌باشد. پنجره‌های فولادی در نمای این برج و ارتباط شگفت‌انگیز آنها با یکدیگر سبب شده است تا این برج نمایی شگفت‌انگیز را به خود اختصاص دهد. وجود مجسمه های عقاب در ورودی این برج احساس قدرت و شکوه را به شهر القا میکند. به دلیل اهمیت این برج مطابق با رویدادهای فرهنگی و اجتماعی متنوع این برج نورپردازی میشود.

نمودار ۲: شاخصه های برج امپایراستیت

۵-۳- مرکز راکفلر و رادیوسیتی

آرت دکو تنها مختص به معماری و مجسمه‌سازی نبود بلکه تأثیرات این سبک در تمامی جنبه‌های هنری دیده می‌شود، این تأثیرات سبب پیوند میان هنرهای مختلف و تأثیر آنها بر یکدیگر نیز شد.

علاوه بر برج‌های مرتفع، سبک آرت دکو برای سینماها، سالن‌های نمایش و هتل‌های تفریحی مورد استفاده قرار گرفت. تالار موسیقی رادیوسیتی^۱ (۱۹۳۳) با گنجایش ۶۰۰۰ نفر در نیویورک، جزو یکی از زیباترین تالارها در این سبک است (شکل ۷). فضای داخلی آن توسط دونالد دسکی^۲ و بدنه خارجی آن توسط ادوارد دورل ستون^۳ طراحی شده است (قبادیان، ۱۴۰۲). مرکز راکفلر^۴ یک محوطه تجاری بزرگ است که با حجم‌های سنگی، مجسمه‌های تمثیلی و چندرنگ پیکره‌های طلاکاری شده آن را تشکیل داده اند. تالار موسیقی رادیو سیتی در این مجموعه واقع شده است. (پاتریشا بایر، ۱۹۹۲) (شکل ۸)

شکل ۸- مرکز راکفلر، نیویورک منهتن
(ماخذ: Pinterest)

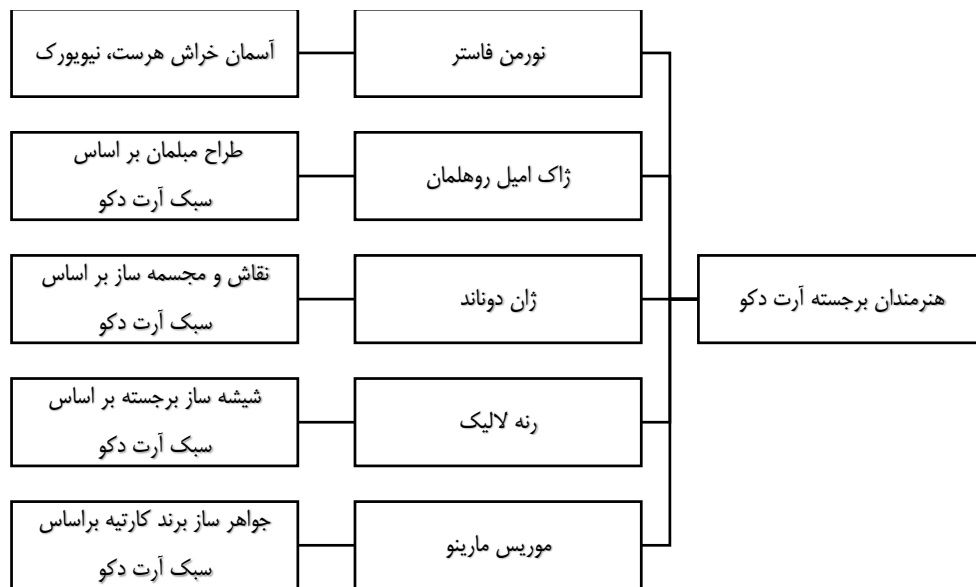

شکل ۷- ساختمان رادیو سیتی، نیویورک منهتن
(ماخذ: Pinterest)

1 Radio City Cinema
2 Donald Sidney Deskey
3 Edward Durell Stone
4 Rockefeller Center

۶- هنرمندان برجسته سبک آرت دکو

هنرمندان و معماران زیاد و بسیار مشهوری نظیر نورمن فاستر^۱ در حیطه معماری آرت دکو فعالیت داشته اند. اما از هنرمندان و معماران برجسته‌ای که در زادگاه این سبک زیسته‌اند، می‌توان به ژاک امیل روهلمان، ژان دوناند، رنه لالیک^۲ و موریس کارینو^۳ اشاره کرد. ادگارد برانت نیز با چیدمان پر زرق و برق نگاره‌های گلدار، فواره‌های یخ زده و فرم‌های هندسی یکی از معماران پیشگام سبک آرت دکو به حساب می‌آید (جواد ایرچی، ۱۳۸۷).

نمودار ۳: معماران برجسته سبک آرت دکو

۷- نتیجه گیری

سبک آرت دکو یک جهش بزرگ و متفاوت در معماری و هنرهای دیگر بود. تاثیرات این سبک در تمام جهان گسترش یافت و به عنوان یک جنبش هنری، اعتراضی نسبت به کمبودهای پس از جنگ جهانی اول و فضای سرد و بی روح آن دوران شد. آرت دکو با تزئینات منحصر به فرد، نورپردازی‌های نئونی و مدرن، رنگ بندی‌های متفاوت و فرم‌های روانی که داشت توانست بار دیگر روح و خلاقیت را به معماری تزریق کند.

جدول ۱- جمع بندی بازتعریف معماری آرت دکو در غرب

نمایشگاه بین المللی هنرهای دکوراتیو و صنعت مدرن پاریس	پیدایش آرت دکو
استفاده از تزئینات، نورهای نئونی، فرم‌ها و ترکیبات حجمی جدید، استفاده از خطوطهای متنوع، به کارگیری مصالح نوین و...	خصوصیات آرت دکو
کوبیسم؛ فرم‌های نوین و حجم‌های متنوع و جدید / فوتوریسم؛ حفظ جلوه‌های صنعتی و مدرن و تطبیق با فضای مدرن / اکسپرسیونیسم؛ فرم‌های روان، سطوح شیشه ای و مصالح جدید	نهیضت‌های موثر
ساختمان رادیوسیتی، ساختمان بریل، برج کرایسلر، ساختمان امپایراستیت، مرکز راکفلر	مهم‌ترین بناها
ویلیام ون آلن: کرایسلر / ویلیام فردریک لمب: امپایراستیت / آرتور لومیس هارمن: امپایراستیت / ریموند هود: برج راکفلر	معماران مطرح
پس از جنگ جهانی دوم و شناخته شدن این سبک به عنوان یک سبک تجملاتی و مصنوعی	زوال آرت دکو

به طور خلاصه مهم‌ترین عنصر آرت دکو تزئینات و تجمل‌گرایی است اما پس از مدتی به یک سبک مصنوعی تبدیل شد و همین علتی بر کم‌رنگ شدن آن شد. پس از جنگ جهانی دوم این جنبش به پایان رسید اما همچنان بناهای باشکوه آن در سراسر

- 1 Norman Foster
- 2 Rene Lalique
- 3 Maurice Karnaugh

جهان پابرجاست و این نشان دهنده پویایی این سبک است. آرت دکو سبکی بود که از اروپا تا آمریکا و حتی خاورمیانه و ایران را نیز شیفته خود کرده بود اما در غرب به دلیل گسترش ناگهانی صنعت و انقلاب صنعتی، زیبایی شناسی کمتر مورد توجه قرار میگرفت و نیازمند یک شوک بود، این سبک را میتوان ناجی هنر پس از جنگ جهانی اول خواند.

منابع

۱. ایرجی، جواد، (۱۳۸۷)، «معماری آرت دکو»، ماهنامه بین المللی راه و ساختمان، شماره ۵۸
۲. بانکی زاده، زهرا (۱۳۸۳)، «آرت دکو»، فصلنامه هنر، شماره ۵۹
۳. صفریان رقیه و طیبی شروین (۱۳۹۵)، «تاثیر جنبش آرت دکو و نئوکلاسیک غرب بر معماری بناهای آموزشی دوره پهلوی»، اولین کنفرانس سالانه علمی-تخصصی مهندسی عمران، معماری، شهرسازی و علوم جغرافیا در ایران باستان و معاصر
۴. قبادیان، وحید، (۱۳۹۳)، «مبانی و مفاهیم در معماری معاصر غرب»، انتشارات دفتر پژوهش های فرهنگی
۵. قبادیان، وحید، (۱۴۰۲)، «معماری معاصر غرب/ معماری نوین»، چاپ سی و نهم، انتشارات دفتر پژوهش های فرهنگی
۶. قبادیان وحید و کیانی مصطفی، (۱۳۹۲)، «خاستگاه معماری مدرن در تهران و بررسی و شناخت اولین بنای سبک معماری مدرن در پایتخت کشور»، نامه معماری و شهرسازی، فصلنامه دانشگاه هنر
۷. کریتس ویلیام و جی آر، (۱۳۸۲)، «معماری مدرن از ۱۹۰۰»، ترجمه مرتضی گودرزی، انتشارات سمت، چاپ اول، تهران
۸. محمدی، نسترن، (۱۳۹۶)، «شناخت بناهای آرت دکو در ایران»، دومین همایش بین المللی عمران، معماری و شهر سبز پایدار
9. Bayer, patricia, (1992). Art Deco Architecture: Design, Decorartion, and Detail from the Twenties and Thirties, the University of Michigan.
10. Blau, Eve, (2002). Town planning and architecture of central European cities during the first half of the 20th century.
11. Lampugnani, Vittorio Magnago, (1997). Dictionary of 20th Century Architecture, Thames and hudson, Singapore
12. Reynolds, Donald, (1994). The Architecture of New york city: Histories and View of important Structures, Sites and Symbols. New york: j. Wiley
13. Trachtenberg, Marvin, (1986). Architecture from prehistory to postmodern/ the western traditional, Isabelle Hymen, Academy edition, London
14. Yvette, Mulder, (2016). Futurism: the basics of the art style